

“El recurs contra el pla Ibarretxe és una barbaritat”

Josep Antoni González Casanova (Barcelona, 1935) és catedràtic de Dret Constitucional i un dels ‘pares a l’ombra’, per part socialista, de la Constitució espanyola de 1978. En aquesta conversa parla de tot aquell procés, però també de la situació actual, amb el pla Ibarretxe en primer pla.

Josep Antoni González Casanova (Barcelona, 2 de desembre de 1935) és catedràtic de Dret Constitucional. És un pare a l’ombra de la Constitució, ja que va assessorar el PSC i el PSOE en la tramitació de la Carta Magna. També va participar com a jurista en la redacció dels estatuts de Catalunya, Euskadi i Galícia. Ha estat membre del Consell Consultiu de la Generalitat de Catalunya i acaba de ser nomenat síndic de greuges de la Universitat de Barcelona. Amb ell repassem com va anar aquell “café per a tothom”.

—Quins plantejaments fonamentals tenien els socialistes catalans per a la Constitució?

—El PSC volia una constitució que reconegués el dret a l’autonomia de les nacionalitats i regions d’Espanya. Consideràvem, igual com el PCE i el PSUC, que l’autonomia de Catalunya només tindria força i podria ser garantida si no érem una excepció; per això volíem exportar a tot Espanya el nostre projecte per Catalunya. De fet, aquest va ser un èxit important dels ponents catalans.

—I a què es va renunciar en nom del consens?

—Els socialistes no vam fer grans renúncies. De fet, es va imposar el nostre projecte autonòmic i vam dur el pes del títol VIII, de les autonomies, que reconeix i garanteix el dret a l’autonomia de les nacionalitats i regions que integren Espanya, i la solidaritat entre elles. D’altra banda, és cert que teníem la pretensió d’un senat que fos representatiu de les comunitats autònomes, però la dreta s’hi va negar.

—Però el model de distribució de competències que proposaven els socialistes, el PCE i el PSUC no va ser acceptat.

—L’esquerra desitjàvem un sistema federal de distribució de competències, amb unes atribucions de l’estat, d’altres de les comunitats autònomes i algunes de compartides. Ben senzill. Però es va imposar la fórmula de la UCD, AP i CiU, que posaven totes les competències en el mateix sac. Aquest sistema de competències exclusives de l’estat, que es resol amb un “sense perjudici de” per transferir-les, ha provocat que durant 25 anys el Tribunal Constitucional hagi d’interpretar de manera constant a qui correspon cada competència.

—Quin interès tenia el nacionalisme català en aquest model centralitzat?

—Tenia una funció política que compartien la UCD i CiU. En aquest estira-i-arronsa, el Govern espanyol podia al·legar que defensava la unitat d’Espanya contra la Catalunya separatista, i a CiU li permetia aixecar la bandera de la Catalunya irredempta i trepitjada quan se li negués una competència a Madrid. El mateix joc que van fer Adolfo Suárez i Jordi Pujol el fan ara José Maria Aznar i Artur Mas.

—Potser ens hem deixat una renúncia ideològica. Els socialistes es consideraven republicans, però van acceptar la monarquia sense posar-hi entrebancs.

—En el cas concret de Joan Carles I, discutir-ho hagués creat una situació molt desestabilitzadora, i tots els partits ja ens havíem posat d’acord que aquesta qüestió no es plantejaria. Per a mi no va ser una renúncia, perquè vam defensar una monarquia parla-

mentària, que, de fet, és una república coronada.

—El PSOE ja tenia previst renunciar a la república i només fer-ne una defensa simbòlica. Això es va utilitzar com a eina de negociació per a arrencar altres avantatges?

—Exactament. El PSOE va anar ajornant la seva posició, en el fons com una amenaça perquè si la Constitució sortia massa de drete els socialistes votariem contra la monarquia. Però no va ser necessari amenaçar, tothom sabia que no posariem entrebancs.

—De fet, vostè mateix va redactar l'esborrany referit a la monarquia, que va arribar a mans de Joan Carles I en un intent de pressió.

—La UCD va dur l'esborrany al rei, tot i que havia deixat clar que no es pronunciaria sobre la Constitució. Li van dir: "Miri, no li donen cap poder, i ho han fet els socialistes, els socialistes catalans!". La sorpresa per a la

UCD va ser que el rei es va emipar i va contestar-los: "Potser que els hauré d'estar molt agraït el dia de demà als socialistes catalans, perquè així no tindré feina." Aquesta anècdota indica amb quina dignitat el rei va respondre a aquestes pressions.

—El PSOE també va anar a veure el rei.

—Sí, però no per a pressionar-lo. A la Comissió Constitucional es va crear un enfrontament fix: hi havia una aliança de la drete, que sumava 19 vots, i les altres forces democràtiques en sumaven 17. Sempre podia imposar-se la drete, però això era anar contra l'esperit de la Constitució; per això els socialistes van protestar i jo vaig suggerir a Felipe González que anés a veure el rei, perquè creia que havia de saber que sortia un text massa reaccionari.

—Amb la intervenció o no del rei, finalment es va arribar al famós consens. Com va anar?

"El PSC volia una constitució que reconegués el dret a l'autonomia de les nacionalitats i regions d'Espanya. Consideràvem, igual com el PCE i el PSUC, que l'autonomia de Catalunya només tindria força i podria ser garantida si no érem una excepció, i per això volíem exportar a tot Espanya el nostre projecte per Catalunya."

“La interpretació de l’advocat de l’estat, pressionat per Aznar, ha estat donar una versió errònia i malintencionada, del procés que ha seguit el Govern basc en relació a la Mesa del Parlament. Si el Tribunal actua amb independència, ha de negar-se a acceptar el recurs. Aznar ha de saber que defensar la Constitució no és fer com fa el seu Govern, que sovint desvirtua el sentit de les normes jurídiques”

—Penso que el rei va fer alguna gestió amb Suárez, perquè de sobte la UCD va substituir les persones que duïen la direcció del debat, i va posar-hi al capdavant un valencià, Fernando Abril Martorell. A partir d’aquell moment, a base de sopars secrets en despatxos d’advocats, en bars i tavernes, va arribar el consens. Després, només calia anar a la comissió a escenificar l’acord, fugint dels periodistes i deixant de banda Manuel Fraga.

—Malgrat aquest “cafè per a tothom”, el conflicte polític existent era evident. En algun moment va pensar que tot plegat se n’anava en orris?

—Hi va haver un moment molt crític, durant les negociacions inicials. El socialista Gregorio Peces Barba va abandonar la ponència constitucional perquè hi havia una aliança entre la dreta franquista, exfranquista i CiU contra l’esquerra. Era un front en qüestions socials, però amenaçava de continuar en altres àmbits. L’estratègia de la UCD va ser fer pinça amb CiU i pressionar el partit comunista, molt condicionat per la seva recent legalització, per posar el PSOE en una situació incòmoda i frenar les seves aspiracions.

—Al seu parer, qui en va sortir més beneficiat, d’aquest consens?

—Van guanyar els partits d’esquerra, perquè eren els que tenien les idees més clares. La UCD no sabia exactament què volia, els seus representants no es posaven d’acord mai. En Miquel Roca també tenia les idees clares, però era molt flexible i podia canviar sobre la marxa. D’altra banda, Jordi Solé Tura actuava amb prudència, per ordre de Santiago Carrillo. Amb tot, va fer un paper magnífic.

—Es van cometre errors?

—Jo en destacaria tres. Es va acceptar una fórmula de censura per part del Parlament al Govern, la moció de censura constructiva, que fa que sigui pràcticament impossible fer caure un govern. Tots els partits la van acceptar amb l’excusa que tenien por que els pogués passar a ells. També es va convertir el Senat en una cambra inútil que ajorna les decisions del Congrés i que no representa les comunitats autò-

nomes. Finalment, el referèndum i la iniciativa legislativa popular van ser regulades de forma excessivament estricta. En el cas del referèndum, les comunitats autònomes necessiten el permís del Govern espanyol per celebrar-lo. És en certa manera el que es discuteix ara amb el pla Ibarretxe.

—La Constitució no va posar cap límit de matèria de reforma. Fins i tot es podria passar a una república, o a una confederació d’estats, seguint els procediments de reforma. Hi ha inconstitucionalitat, en la proposta del lehendakari?

—Els governs autonòmics poden presentar iniciatives de reforma constitucional. Per tant, el Govern basc, a condició que segueixi les regles de l’Estatut d’Autonomia i de la Constitució, pot reclamar la independència i el que vulgui sense que sigui inconstitucional.

—Doncs el Govern espanyol ha dut el pla Ibarretxe al Tribunal Constitucional, que qualifica d’“intent d’atacar la Constitució i la unitat d’Espanya”...

—Aquest recurs és una barbaritat jurídica. La Constitució permet una reforma total; per tant, qualsevol projecte que no sigui compatible amb la Constitució pot ser constitucional en el sentit que la mateixa Constitució accepta que hi hagi iniciatives que no tinguin res a veure amb ella. Per a aquests casos estableix la via de la reforma. El pla Ibarretxe és totalment constitucional.

—El Tribunal Constitucional, doncs, ha de rebutjar el recurs?

—La interpretació que ha fet l’advocat de l’estat, pressionat claríssimament per Aznar, ha estat donar una versió, al meu entendre, errònia i malintencionada, del procés que ha seguit el Govern basc en relació amb la Mesa del Parlament. La qualificació jurídica no és correcta, i si el Tribunal actua amb autèntica independència, ha de negar-se a acceptar el recurs. Aznar ha de saber que defensar la Constitució no és fer com fa el seu Govern, que sovint desvirtua el sentit de les normes jurídiques i, per tant, no compleix la Constitució.

Gemma Aguilera